

N:o 56.

Ank. till Riksd. kausli den 28 april 1908 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om dels ändring i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906 m. m., dels ock åtgärder mot bolags äfvensom enskilda industriidkares och skogsspekulanter jordförvärf i södra och mellersta delarna af riket.

Lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehåft tre särskilda inom Andra Kammaren väckta motioner, n:is 129, 204 och 205, afseende dels utsträckt tillämpning af och tillägg till lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906, dels ock åtgärder mot bolags äfvensom enskilda industriidkares och skogsspekulanter jordförvärf i mellersta och södra delarna af riket.

Uti motionen n:o 129 hafva herrar *Karl Staaff*, *Karl Starbäck*, *J. Bromée*, *Joh. Ström*, *Ad. Wiklund*, *G. Lindgren* i Islingby, *Jakob Pettersson*, *S. H. Kvarnzelius*, *Th. af Callerholm*, *Aug. Henricson*, *Victor Moll*, *K. G. Karlsson*, *Johan Ericsson*, *G. Jansson*, *Fridtjuv Berg* och *Ernst Beckman* hemställt:

1:o att Riksdagen måtte för sin del besluta om sådan utvidgning af lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att för-

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 7 Saml. 53 Häft. (N:o 56.)

värfva fast egendom den 4 maj 1906, att densamma kommer att vinna tillämpning för hela Gäfleborgs län;

2:o att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t så snart ske kan låta verkställa fullständig utredning rörande omfattningen af bolags jordförvärf i de mellersta och södra delarne af riket samt vidtaga de åtgärder, som med anledning af denna utredning må föranledas.

Uti motionen n:o 204 hafva herrar *Carl Lindhagen, G. M. Sandin, M. Matsson, Carl Jansson, Karl Otto, C. J. Berggren, A. Thylander, Värner Rydén* och *F. W. Thorsson* hemställt, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande bolags äfvensom enskilde industriidkares och skogsspekulanters jordförvärf i de mellersta och södra delarna af riket samt om förslag till lagstiftning i syfte att dels förekomma sådana förvärf, dels upprätthålla gamla gårdar och upptagna odlingar samt bereda rum för nya bosättningar och ny odling på dylika jordägares redan förvärfvade marker inom nämnda landsdelar.

Uti motionen n:o 205 hafva herrar *Carl Lindhagen, Ollas A. Ericsson, Ol. Olsson* i See, *Rob. Karlsson, J. Andersson* i Baggböle, *S. J. Enander, Fr. Berglund, C. G. Svedén, E. Sundin, Alfr. Jonsson, A. A. Eriksson, Karl M. Lindh, P. Hörnstén* och *Joh. Johansson* i Kälkebo hemställt: att Riksdagen ville

1:o) för egen del antaga ändrad lydelse af 1 och 3 §§ i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906 i syfte att lagen må vinna tillämpning i hela Gäfleborgs län;

2:o) hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande till nästa Riksdag af förslag till sådant tillägg till nämnda lag, att, då aftal om förvärf enligt 3 § ägt rum, staten eller den kommun, där den förvärfvade jorden är belägen, berättigas på vissa villkor iulösa densamma.

Herrar Staaffs
m. fl. motion.

Till stöd för förenämnda af herrar *Staaff m. fl.* gjorda hemställan har anförts följande:

»Det torde vara påtagligt, att, sedan statsmakterna i vissa delar af landet infört förbud för bolag att förvärfva fast egendom och sålunda accepterat de synpunkter och principer, som ligga till grund för en sådan förbudslagstiftning, det icke kan finnas något verkligt skäl att icke utsträcka tillämpningen af samma principer till andra delar af landet, där den må finnas påkallad. Har man funnit sig nödsakad att för jordbrukets och den jordbruksidkande befolkningens vidmakthållande

i Norrland lagstifta på sätt som skett, bör man ock, om fara från ett öfverhandtagande bolagsförvärf hotar jordbruket och den jordbruksidkande befolkningen i andra trakter, se till att skydd åstadkommes äfven i fråga om dem. Ja man synes till och med, sedan norrlandslagstiftningen en gång kommit till stånd, i densamma hafva anledning till en bestämd uppfordran att rikta blicken äfven mot öfriga trakter af landet. Ty hvad man än må hafva för tankar om norrlandslagstiftningen, ett måste dock säkerligen af alla erkännas, att då den skulle komma till stånd, hade det varit vida bättre, om den kommit långt tidigare, än som nu är fallet. Det bör då ock undvikas, att en liknande lagstiftning för vissa andra delar af riket göres först, då missförhållandena redan gått alldeles för långt.

Det är vår mening att i denna motion yrka ett omedelbart antagande af förbudslagstiftning endast beträffande den del af Gäfleborgs län, som hittills icke blifvit lagstiftningen underlagd — detta i öfverensstämmelse med Andra Kammarens redan förut intagna ståndpunkt — men i öfrigt allenast att hemställa, det Kungl. Maj:t efter skyndsamt utredning måtte framlägga förslag om lagstiftningens utsträckande till sådana landsdelar, där den må finnas påkallad.

Emellertid kunna redan nu åtskilliga trakter förberedelsevis nämnas, från hvilka starka klagomål förspörjas öfver bolagsförvärf i stor skala.

Så är förhållandet med vissa delar af Värmland och Dalsland äfvensom — ur andra synpunkter, nämligen sockerproduktionens sträfvan efter jordbrukshemman för betodling — Skåne. Detta blott såsom exempel.

Betänkligheterna mot norrlandslagstiftningen voro visserligen af mångahanda art, men såsom hufvudinvändningar torde man kunna framhålla dessa två: dels att staten genom en sådan lagstiftning skulle kränka enskildes — såväl säljares som köpares — naturliga rätt och dels att lagstiftningen skulle locka till ett lätt verkställt kringgående.

Den förra af dessa invändningar hafva statsmakterna själfva genom sitt beslut om förbudslagen förklaradt grundlös. Och då den sålunda ansetts grundlös vid lagens införande, kan den uppenbart icke åberopas mot en utsträckning af lagstiftningens grunder äfven till andra landsdelar. Den senare torde icke hafva vunnit stöd af hittills gjorda erfarenheter. Det berättas sålunda från Norrland, att man visserligen då och då kan spåra ett kringgående af lagen, men att det icke äger rum i någon större skala, då bolag af anseende icke lära nedlåta sig till ett sådant tillvägagående.»

Herrar Lind-
hagens m. fl.
motion
n:o 204.

Herrar *Lindhagen m. fl.* hafva motiverat sin ofvannämnda i motionen n:o 204 gjorda framställning på följande sätt:

»I tvenne motioner inom Andra Kammaren vid 1907 års riksdag (n:is 146—147) påkallades åtgärder gentemot bolags jordförvärf på landet i mellersta och södra delarna af riket, på sätt redan delvis skett för de sex nordligaste länen. Den ena motionen afsåg förbud för vidare bolagsförvärf och den andra ingripande å bolags och enskilda skogspekulanter redan förvärfvade hemman. I en särskild motion n:o 196 hemställde två representanter i kammaren för Värmlands län, med instämmande af fem andra representanter för länet, att beslut måtte särskildt, såvidt Värmlands län angår, fattas i öfverensstämmelse med de två förutnämnda motionerna.

Motionen om förvärfsförbud antogs af Andra och afslogs af Första Kammaren. Den andra motionen afslogs af båda kamrarna, i den andra dock efter votering med 85 röster mot 84.

Förbud mot bolagsförvärf.

Beträffande denna sak hänvisas till motiveringen i förstnämnda motion n:o 146 (sid. 3—11). Ur den där åberopade statistik må här blott återupprepas, hurusom enligt befallningshafvandes femårsberättelser fastigheter å landsbygden, tillhöriga inhemska aktiebolag — oberäknadt järnvägsaktiebolag — inom södra och mellersta delarna af riket utgjort:

år 1885	1,257,755	mantal
» 1895	1,635,412	»
» 1900	2,004,017	»

Af hitintills inkomna femårsberättelser för åren 1901—1905 jämte särskildt inhämtade upplysningar i öfriga fall inhämtas, att förenämnda aktiebolagsförvärf inom södra och mellersta delarna af riket visa år 1905 i jämförelse med ställningen år 1900:

Stockholms län	år 1900	291	mantal	41	utjordar
»	» » 1905	257 *	»	148	»
Uppsala	» » 1900	254	»	90	»
»	» » 1905	205 *	»	90	»
Södermanlands	» » 1900	30	»	10	»
»	» » 1905	68	»	65	»
Östergötlands	» » 1900	198	»	173	»
»	» » 1905	204	»	219	»
Jönköpings	» » 1900	20	»	19	»

* Minskningarne bero på, att stora bolagskomplexer öfvergått i enskild ägo.

Jönköpings	län	år 1905		35 mantal	41 utjordar
Kronobergs	»	» 1900		67 »	10 »
»	»	» 1905		94 »	25 »
Kalmar	»	» 1900		77 »	15 »
»	»	» 1905		87 »	42 »
Gottlands	»	» 1900		17 »	29 »
»	»	» 1905		18 »	42 »
Blekinge	»	» 1900		5 »	10 »
»	»	» 1905		6 »	15 »
Kristianstads	»	» 1900		22 »	15 »
»	»	» 1905		25 »	51 »
Malmöhus	»	» 1900		20 »	15 »
»	»	» 1905		98 »	193 »
Hallands	»	» 1900		5 »	3 »
»	»	» 1905		10 »	128 »
Göt. o. Bohus	»	» 1900		36 »	59 »
»	»	» 1905		43 »	104 »
Älfsborgs	»	» 1900		82 »	18 »
»	»	» 1905		—*	— »
Skaraborgs	»	» 1900		81 »	53 »
»	»	» 1905		106 »	108 »
Värmlands	»	» 1900		182 »	208 »
»	»	» 1905		185 »	226 »
Örebro	»	» 1900		352 »	152 »
»	»	» 1905		339**	210 »
Västmanlands	»	» 1900		201 »	117 »
»	»	» 1905		202 »	193 »

Till denna aktiebolagsjord kommer antalet fastigheter, som ägas af handelsbolag, enskilda industriidkare och skogsspekulanter samt utländska bolag. Siffrorna äro sannolikt icke alltid fullt pålitliga. I allmänhet lärer det verkliga antalet aktiebolagshemman vara något högre än femårsberättelserna utvisa, hvilket ock norrlandskommitténs undersökning för de sex nordligaste länen utvisade.

Orsakerna till bolagsförvärfven ha bitintills vanligen varit önskan att åtkomma skogshemman och på vissa orter mark för betodling. En ny anledning lärer på senaste tiden ha tillkommit på vissa orter, nämligen en sträfvan att komma åt samtliga hemman, som ligga längs vattendrag, i synnerhet ofvanom och nedanför vattenfall. Äfven här uppgifves samma metoder användas, som kommit i tillämpning i Norrland, såsom inköp af någon andel i hemman, som öfvergått till ett stärbhus, och i öfrigt lock och pock på hvarjehanda sätt.

* Någon uppgift har ej kunnat erhållas.

** Nedgången torde bero på, att staten köpt en stor bruksegendom, hvaraf öfver 17 mantal hör till Örebro län.

Frågan kan vara, om ingripandet bör begränsas endast till bolags-Norrlandslagen lärer visserligen ha verkat såsom man antog. Bolagsförvärfven med sin stora utsträckning äro förekomna, i den mån de förbjudits. Här och hvar äga fortfarande köp rum af enskilda industriidkare och skogsspekulanter. Jämväl inträffar, att köp sker af personer, som endast äro ombud för bolag, men detta inträffar icke närmelsevis i samma omfattning som bolagsförvärfven. Men dessa enskilda förvärf synas i alla fall vara förtjänta af uppmärksamhet. Att drabba äfven dem låter sig nog göra utan afsevärd olägenhet. Men en svårighet är att finna någon form, som kan tillfredsställa juristerna. Motionen af år 1901 äfvensom ett finskt förslag innehålla utkast till en lösning äfven af denna fråga.

Ingripande å bolagshemman.

Anses bolags alltför stora jordförvärf böra förekommas såsom ledaude till missförhållanden, borde det vara klart, att man har anledning att också ingripa mot de missförhållanden, som redan uppkommit, där bolag lagt under sig stora landsdelar. Det är nämligen just erfarenheterna om dessa förvärfvs olägenheter, som födt tanken på förvärfvsförbud. Framställningar i båda afseendena äga ett oupplösligt sammanhang.

Vid förra riksdagen påkallades därför i förenämnda motion n:o 147, att, i anslutning till norrlandskommitténs undersökning för de nordligare delarna af riket, en motsvarande utredning rörande jordbrukets tillstånd, odlingens fortgång och arrendatorernas ställning på bolag och enskilde skogsspekulanter tillhöriga hemman måtte äga rum jämväl i mellersta och södra delarna af riket samt de förslag till lagstiftning eller andra åtgärder framläggas, som kunde vara ägnade att vidmakthålla och befrämja jordbruket på dylika hemman. Motiven återfinnas i motionen n:o 146 (sid. 16—18). En dylik undersökning behöfver ej utföras öfverallt, utan endast där bolagsjord af någon betydenhet förekommer. Redan den detaljerade statistiken till befallningshafvandes femårsberättelser lämnar här en ledning.

Lagutskottet afstyrkte denna framställning. Förhållandena på bolagshemmanen i södra och mellersta delarne af landet äro, sade utskottet, för Riksdagen tämligen väl kända och torde i allmänhet kunna i stort sedt jämnställas med förhållandena å hemman i enskild ägo.

Detta är, synes det oss, ett väl lättvindigt sätt att affärda en högst allvarlig fråga. Förhållandet är, att de nämnda förhållandena visst icke äro för Riksdagen kända. Och de riksdagsmän, som veta

något och på samma gång behärta saken, kunna vitsorda, att det i en mängd fall är illa beställt med folket och tillgodogörandet af jordbruksmöjligheterna på bolagshemman. Vitsordet förra riksdagen från värmlandsrepresentanter i Andra Kammaren är ett sådant exempel.

Saken är i själfva verket den, att från flera bolagsorter i södra och mellersta Sverige klagas öfver, att gamla bondgårdar nedläggas och odlad jord utlägges till skog. Färska vittnesbörd därom hafva nyligen erhållits från bergslagerna i Örebro län och olika orter i Värmlands län. Svårigheten att få mark för nya bosättningar på bolagens domäner känner man af gammalt. Att folket vanligen är osjälftändigare där än på egen grund, är också en lika bekant som själfklar sak.

Man ordar så mycket om enigrationen, om anskaffande af jordbruk och boningsplatser åt folket. Men när det kommer till stycket, stannar det vid små filantropiska ansatser, såsom anslag på krångliga villkor ur en statsfond, innehållande en handfull penningar. Under tiden går hemsökelsen obehindradt lös öfver odalgårdar, redan färdiga småbruk och boningar, som tillskapats under århundradens flit och försakelser. Plats för nya bosättningar på dylika trakter är det icke tal om. Detta är en svensk jordpolitik sedan en generation tillbaka, och någon ljusning i detta mörker kan knappast spanas.»

Till stöd för sina framställningar i motionen n:o 205 hafva herrar *Lindhagen m. fl.* anfört:

Herrar Lindhagens m. fl. motion n:o 205.

»I en föregående motion (n:o 204) har sysslats med frågan om bolagens jordförvärf i södra och mellersta delarne af riket. I sammanhang därmed föranledes man att återupptaga frågan att utvidga det begränsade förbud för bolag och förening att förvärfva fastighet på landet i Norrland och Dalarne, hvilket genomfördes enligt lagen den 4 maj 1906. Dessa begränsningar bestå dels i att lagen gäller endast en obetydlig del af Gäfleborgs län och dels däri, att enligt lagens 3 § det är medgifvet för bolag att fortfarande förvärfva den del af ett hemmans afrosningsjord med impedimenter, som ej är att, på sätt i paragrafen närmare bestämmes, hänföra till stödskog och odlingsområde.

Senast vid förra årets riksdag yrkades i detta afseende uti en i Andra Kammaren väckt motion (n:o 146 sid. 11—15) att lagen måtte vinna tillämpning i hela Gäfleborgs län samt att från förvärfsförbudet undantag enligt 3 § ej måtte medgifvas och särskildt ej för lappmarkerna äfvensom för socknar, där vid afvittringen en afsevärd del af skogsanslaget afsatts till allmänningar, eller ock stadgas, att förvärf,

som jämlikt 3 § kommit till stånd, skall hembjudas stat och kommun till inlösen.

Första Kammaren afslog motionen i alla delar. Andra kammaren åter beslöt, dels att 1906 års lag skulle omfatta hela Gäfleborgs län, dels att förvärf enligt 3 § ej skulle medgifvas i lappmarkerna och dels att på öfriga orter dylikt förvärf skulle hembjudas stat eller kommun, hvilket sistnämnda beslut utnynnade i en skrifvelse.

Denna sak tål ej uppskof. Faran i dröjsmål ligger med hänsyn till medgifvandet i 3 § för närvarande särskildt däri, att de i lagen förutsatta närmare föreskrifterna om bland annat sättet för särskiljande af mark enligt nämnda paragraf äro nu utfärdade, hvarefter förvärf af jord, i den mån lagen medgifver det, kan taga fart. Det är således behöfligt att återkomma med ärendet. Till sakens förenklade må dock angelägenheten att 3 § ej må äga tillämpning i lappmarkerna kunna i nödfall öfvergifvas såsom i någon mån tillgodosedt äfven genom den sista framställningen. Såsom närmare motiv återopas innehållet i förra årets motion.

*Utskottets
yttrande.*

I herrar Staaffs m. fl. förevarande motion och herrar Lindhagens m. fl. motion n:o 205 har under 1) yrkats, att lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906 måtte utsträckas att gälla hela Gäfleborgs län. Lagen gäller för närvarande endast Ofvanåkers, Voxna, Los', Färila, Ramsjö och Hassela socknar samt Hamra kapellag af berörda län. Såsom redan 1907 års lagutskott framhöll, torde emellertid någon giltig anledning att stanna vid dessa socknar af ifrågavarande län icke föreligga. Enligt Norrlandskommitténs utredningar ägde inom öfriga, af motionärerna afsedda delar af detta län år 1900 sågverksaktiebolag, sågverksägare och bruksägare 39 procent af arealen af den enskilde tillhöriga jorden. Inom t. ex. Ljusdals socken hade trävaruindustriens, till hufvudsaklig del aktiebolags, jordförvärf under tiden 1885—1900 ökats från 12,2 till 41,1 procent af hela mantalet. Norrlandskommitténs äldre förbudsförslag omfattade också hela länet, och reservanter inom kommittén vidhöllo denna ståndpunkt jämväl i det slutliga betänkandet. Kommittén stannade emellertid vid att föreslå lagens tillämpning endast å de socknar inom länet, som enligt kommitténs åsikt företedde den typiskt norrländska karaktären. I sitt utlåtande öfver kommittéförslaget framhöll Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gäfleborgs län, såsom det synes med rätta, att detsamma i denna del vore fotadt på alltför godtyckligt valda grunder. Kungl. Maj:ts befallningshafvande förmälte sig ej heller kunna

instämman i kommitténs åsikt, att endast i dessa uppräknade socknar af länet bolagens jordförvärf skulle behöfva motarbetas. Att detta skedde, vore enligt Kungl. Maj:ts befallningshafvandes mening önskvärdt äfven inom länet i öfrigt. Vid nu anförda förhållanden och då i vissa af de af förbudslagen oberörda delar af länet bolagsförvärfven lära fortgå i ofta afsevärd omfattning, synes utskottet en sådan utsträckning af förvärfsförbudet till hela Gäfleborgs län böra ske, som nu påyrkats.

Vidkommande därefter den i herrar Lindhagens m. fl. sistberörda motion n:o 205 under 2) gjorda framställning om förslag till sådant tillägg till förenämnda lag, att, då aftal om förvärf enligt lagens 3 § ägt rum, staten eller den kommun, där den förvärfvade jorden är belägen, berättigas på vissa villkor inlösa densamma, hvilat denna framställning på den uppfattningen, att den enligt berörda lag bolag och förening medgifna rätt att fortfarande förvärfva den del af ett hemmans afrensingsjord med impedimenter, som ej är att, på sätt i lagen närmare bestämmes, hänföra till stödskog och odlingsområde, är ägnad att väsentligen förminska lagens nyttiga verkan. Det synes utskottet icke heller kunna jäfvas, att det under många omständigheter kan vara betänkligt, att bolagen skola vara satta i tillfälle att ytterligare öka sin ekonomiska öfvermakt genom att af hemmansägarna förvärfva skog i så vidsträckt omfattning, som fortfarande kan ske. Redan Norrlands-kommittén framhöll, att det vore lyckligast, om den öfverloppsmark, som kommittén undantagit från förvärfsförbudet, kunde komma att ombildas till allmänningar. Och af två af kommitténs ledamöter hemställdes, att viss skogsmark skulle få undantagas från förbudet endast under villkor, att staten eller kommunen berättigades inlösa marken. Nu ifrågavarande af herrar Lindhagen m. fl. gjorda framställning, som år 1907 i dess då föreliggande form biträdtes af Riksdagens Andra Kammare, synes alltså utskottet förtjänt af beaktande såsom en utväg åtminstone i vissa fall för ett verkligt uppnående af det med den ifrågavarande lagen åsyftade ändamålet.

Hvad åter angår det under 2) i herrar Staaffs m. fl. förevarande motion samt de i herrar Lindhagens m. fl. motion n:o 204 gjorda yrkanden rörande bolags och enskilda industridkares och skogsspekulan-terns jordförvärf i de mellersta och södra delarna af riket, kunna dessa icke af utskottet förordas. Den norrländska förbudslagstiftning, hvarom ofvan talats, har föranledts och föranledes af den fara, som bolagens där öfverhandtagande jordförvärf ansetts innebära för jordbruket och den själfägande jordbrukarbefolkningens existens i Norr-

land. Såsom särskilda medverkande orsaker till det norrländska jordbrukets svaghet och behovet af åtgärder för dess uppehållande måste äfven tagas i beräkning klimatet och jordens beskaffenhet m. fl. omständigheter, som där bidragit att skapa särskilda förhållanden. I mellersta och södra delarna af vårt land är jordbrukets ställning en helt annan. Om någon fara för denna näringsgrens bestånd kan här icke med fog talas, och någon sådan kan utskottet icke finna ådagalagd af de af herrar Lindhagen m. fl. åberopade, från länsstyrelsernas berättelser hämtade jämförande uppgifter angående aktiebolags markinnehaf eller af hvad motionärerna i öfrigt anfört. Att i sistberörda delar af vårt land jord liksom annan egendom understundom förvärfvas hufvudsakligen eller endast i spekulationssyfte, torde väl ingen lagstiftning kunna förekomma. I hvilken omfattning förvärf i sådant syfte äga rum, kan väl knappast heller utrönas. Och att fall förekomma, där redan förvärfvade gårdar och upptagna odlingar icke uppehållas och jord icke så användes, som ur rationell synpunkt kunde vara önskeligast, kan enligt utskottets mening icke utgöra tillräckligt skäl att för hela sydligare delen af vårt land så ingripa i bestående förhållanden, som nu synes åsyftas.

På grund af hvad sålunda förekommit, får utskottet hemställa:

1) att Riksdagen, med anledning af den under 1) i herrar Staaffs m. fl. förevarande motion samt den i herrar Lindhagens m. fl. motion n:o 205 under 1) gjorda framställning, måtte för sin del besluta, att 1 och 3 §§ i lagen den 6 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Bolag eller förening må ej i andra fall än nedan stadgas förvärfva fast egendom å landet inom Nedan-Siljans, Ofvan-Siljans eller Väster-Dals fögderi eller Envikens eller Svärdsjö socken i Kopparbergs län eller inom *Gäflborgs*, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län. — Å fastighet i köping eller å annan ort, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, äger denna lag ej tillämpning.

3 §.

Bolag eller förening må förvärfva den del af ett hemmans afrösningsjord med impedimenter, hvilken i den ordning 5 § stadgar pröfvas ej vara att hänföra till stödskog eller odlingsområde enligt hvad nedan sägs; skolande hvad sålunda förvärfvas från hemmanet afskiljas genom jordafsöndring.

Till stödskog skall hänföras:

a) inom de norrländska länen så mycken till skogsbörd duglig och i förhållande till inägorna bekvämt belägen mark, som på hemmanet belöper efter en areal för helt mantal af:

1,500 hektar inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker ofvan odlingsgränsen samt inom Frostvikens, Hotagens, Offerdals, Kalls, Åre, Undersåkers, Storsjö, Tännäs, Hede, Vemdalens, Klöfsjö, Linsells och Lillherrdals socknar i Jämtlands län;

1,200 hektar inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker nedom odlingsgränsen samt inom Muonionalusta, Pajala, Tarendö och Korpilombolo socknar i förstnämnda län; samt

1,000 hektar inom de öfriga delarna af Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län äfvensom inom Väster-norrlands och *Gästeborgs* län;

skolande, då fråga är om hemman, hvars skattetal understiger ett åttondels mantal, den sålunda bestämda arealen höjas med en fjärdedel, dock ej till mera än hvad på ett åttondels mantal belöper;

b) inom de i 1 § nämnda delar af Kopparbergs län hvad vid verkställt storskifte betecknas såsom hemskog och fåbodskog.

Till odlingsområde skola hänföras till odling tjänliga myrmarker och andra odlingslägenheter, som i anseende till läge, omfattning och jordens beskaffenhet ägna sig för upptagande af själfständiga jordbruk eller lämpligen kunna sammanläggas med förutvarande jordbruk.

2) att Riksdagen med anledning af den i herrar Lindhagens m. fl. motion n:o 205 under 2) gjorda framställning måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådant tillägg till nyssnämnda lag, att, då aftal om förvärf enligt lagens 3 § ägt rum, staten eller den kommun, där den förvärfvade jorden är belägen, berättigas på vissa villkor inlösa densamma;

3) att det i herrar Staaffs m. fl. förenämnda motion under 2) gjorda yrkande äfvensom herrar Lindhagens m. fl. förenämnda motion n:o 204 icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 april 1908.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservationer:

beträffande punkterna 1) och 2) af utskottets hemställan:

af herrar *Trygger, Ridderbjelke, Gustaf Andersson, Lilliesköld, af Ekenstam* och *Carl Nyström*, hvilka ansett, att jämväl herrar *Staafts* m. fl. uti ifrågavarande motion under punkten 1) gjorda framställning samt herrar *Lindhagens* m. fl. motion n:o 205 bort af utskottet afstyrkas;

beträffande punkten 2) af utskottets hemställan:

af herrar *Widén* och *Åkerlund*; samt

beträffande punkten 3) af utskottets hemställan:

af herrar *Zetterstrand, Lindhagen, Widén, Åkerlund, Jansson* i *Edsbäcken, Nordin, Pettersson* i *Södertälje* och *C. J. Berggren*, hvilka anført:

»Vi finna de skäl välgrundade, som i motionerna n:o 129 och n:o 204 anförts till förmån för en utredning rörande bolags jordförvärf i södra och mellersta delarna af riket och eventuellt förbud för dylika förvärf. Denna utredning anse vi på sätt i motionen n:o 204 framhållits böra afse äfven frågan om behöfligheten för vissa orter att vidtaga åtgärder för upprätthållande af gamla gårdar och upptagna odlingar samt beredande af utväg för nya bosättningar.

Det hemställes alltså,

att Riksdagen i anledning af de under 2) i herrar *Staafts* m. fl. förevarande motion och herrar *Lindhagens* m. fl. motion n:o 204 gjorda framställningar måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa en fullständig utredning rörande bolags jordförvärf i de

mellersta och södra delarna af riket samt föreslå Riksdagen de åtgärder, som af denna utredning må påkallas.»

Herrar *Rudebeck* och *Ersson* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet, samt herr *Fahlén*, att han icke deltagit i den slutliga handläggningen däraf.
